

LAPSEN TUEN ARVIOINTI YKSITYISESSÄ VARHAISKAS- VATUKSESSA

Arviointiraportti 2023

Sisällys

1 Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	3
2 Yksityisen varhaiskasvatuksen yksiköiden määrät 2022–2023 ja hallintopäätökset ...	4
3 Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ yksityisessä varhaiskasvatuksessa	5
4 Lapsen tuen prosessit yksityisessä varhaiskasvatuksessa.....	6
5 Kysely yksityisen hoidon tuen yksiköille ja palveluseteliyksiköille	9
6 Yksityiselle varhaiskasvatukselle järjestetyt koulutukset ja tukimateriaali	10
7 Johtopäätöksiä ja tulevaisuuden suunnitelmia	10
Liitteet	12
Liite 1. Johtajien kysely.....	12

1 Varhaiskasvatustalaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Uudistettu varhaiskasvatustalaki tuli voimaan 1.8.2022. Lakiin tuli muutoksia erityisesti lapsen tuen osalta. Varhaiskasvatustalaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat inklusiivisten periaatteiden noudattamiseen. Inklusiivisiin periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella.

Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Espoossa inklusiiviset periaatteet ja toimintatavat ohjaavat kaikkea varhaiskasvatuksen toimintaa

Varhaiskasvatustalain 15 a § mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Lapsen tuen toteuttamisesta vastaa varhaiskasvatuksen järjestäjä.

Lapsen tuki toteutuu kolmitasoisesti; yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tukimuodoista. Tehostettu tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tukimuodoista. Erityinen tuki muodostuu useista tukimuodoista ja on jatkuvaa ja kokoaikaista. Tuen tasot kuvaavat lapsen tarvitseman tuen intensiteettiä.

Laissa määritellyt tuen muodot ovat pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot. Lapsi voi saada tarvitsemiaan tuen muotoja kaikilla tuen tasoilla. Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat muun muassa oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut sekä sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut.

Rakenteellisia tuen muotoja on ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan. Lapsen tuen vaatiessa voidaan ryhmäkoko vaikuttaa myös suhdelluvun väljennyksellä.

Hoidollisen tuen muodot tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaisairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet.

Lapsen tarvitsemista yleisen tuen tukipalveluista sekä tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallintopäätös. Hallintopäätös edellyttää huoltajien kuulemisen, jossa heillä on mahdollisuus suullisesti tai kirjallisesti ilmaista oma mielipiteensä lapselle suunnitelluista tuen muodoista ja tuen tasosta. Lasta kuullaan, mikäli se on mahdollista ottaen huomioon hänen kehitystasonsa. Varhaiskasvatustalain 15 e § mukaan, jos kyseessä on yksityisen palveluntuottajan järjestämä varhaiskasvatus, päätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta.

Varhaiskasvatustalain 15 d § mukaan lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja

niiden toteuttamisen arviointiin tarpeen mukaan. Lapsen tuen tarpeen arviointiin voivat osallistua myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot.

Lapsen tuen tarve, tuen muodot ja taso sekä niiden toteuttaminen ja tuen vaikuttavuuden arviointi kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jos lapsen tarvitseman tuen taso, tuen muodot tai järjestämispaikka muuttuu, tehdään siitä uusi hallintopäätös. Uusi hallintopäätös kumoaa aina entisen hallintopäätöksen.

2 Yksityisen varhaiskasvatuksen yksiköiden määrät 2022–2023 ja hallintopäätökset

Yksityisen varhaiskasvatuksen arviointi kohdistettiin yksityisen hoidon tuen ja palveluseteliyksiköihin, koska lakiuudistuksen myötä lapsen tukeen liittyviin prosesseihin tuli enemmän muutoksia kuin ostopalvelupäiväkotien vastaaviin prosesseihin. Lapsen tuen päätöksen myötä yksiköillä on ollut mahdollisuus saada taloudellista tukea lapsen tarvitseman tuen toteuttamiseen. Seuraavan kerran toteutettavassa arvioinnissa on tärkeä ottaa mukaan arviointiin ostopalvelupäiväkodit.

Espoossa oli toimintavuoden 2022–2023 aikana 42 yksityisen hoidon tuen yksikköä ja 26 palveluseteliyksikköä. Syksystä 2022 suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa aloitti kaksi varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoria, joiden työ kohdentuu yksityisen hoidon tuen sekä palveluseteliyksiköihin. Ostopalvelupäiväkodit eivät kuulu heidän työkokonaisuuteensa, vaan ne kuuluvat palvelualueilla työskenteleville laaja-alaisille varhaiskasvatuksen erityisopettajille ja varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoreille. Ostopalvelupäiväkodeissa lapsen tukeen liittyvät prosessit ovat yhtenäiset kunnallisen varhaiskasvatuksen prosessien kanssa.

Tuen hallintopäätökset yksityisen hoidon tuen yksiköissä ja palveluseteliyksiköissä toimintavuonna 2022–2023 on esitetty alla olevassa taulukossa.

TAULUKKO 1. Yksityisen varhaiskasvatuksen hallintopäätökset.

Hallintopäätös	Yksityisen hoidon tuki	Palveluseteli
Tehostettu tuki	13	28
Eriytynyt tuki	5	11
Yleisen tuen avustamispalvelu		2
Yhteensä	18	41

Toimintavuoden 2022–2023 aikana tehtiin yksityisen hoidon tuen yksiköissä ja palveluseteliyksiköissä yhteensä 59 hallintopäätöstä lapsen tarvitsemasta tuesta. Näistä päätöksistä 41 oli tehostetun tuen päätöstä, 16 erityisen tuen päätöstä ja 2 päätöstä oli avustamispalveluista yleiseen tukeen.

Näiden lukumäärien perusteella tukea tarvitsevien osuus yksityisen hoidon tuella olevista lapsista oli 1,2 prosenttia ja palvelusetelillä olevista 3 prosenttia. Tukea tarvitsevien määrän ja osuuden arvioidaan kasvavan.

3 Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ yksityisessä varhaiskasvatuksessa

Tammikuussa 2022 yksityisen varhaiskasvatuksen tukena aloitti laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kevään aikana työtä arvioitiin ja todettiin työn vastaavan enemmän varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin kuin laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan työtä. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori pystyy paremmin vastaamaan varhaiskasvatustilanteiden vaatimuksiin, eikä asioita tarvitse kierrättää kunnallisen varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin kautta. Elokuussa 2022 laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävä muutettiin varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin tehtäväksi ja tällöin näissä tehtävissä aloitti kaksi varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoria. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoreiden työ on suuntautunut sekä palveluseteliyksiköihin että yksityisen hoidon tuen yksiköihin. Ostopalvelupäiväkodit kuuluvat kunnallisissa päiväkodeissa työskenteleville laaja-alaisille varhaiskasvatuksen erityisopettajille.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ yksityisessä varhaiskasvatuksessa on painotunut pääosin havainnointiin, konsultointiin, lapsen tuen tason määrittelyyn, mahdollisen palvelusetelikertoimen tai yksityisen hoidon tuen lisän tason määrittelyyn. Tämän lisäksi työhön kuuluu huoltajien kuulemiset, hallintopäätösten sekä tuen korotuspäätösten valmistelu ja tuen päätöksen kirjaaminen (eVaka ja Dynasty -järjestelmissä). Työhön kuuluu myös päiväkotien henkilöstön konsultointi lasten tuen asioissa sekä esiopetuksen yhteisöllisen hyvinvointiryhmän ja oppimisen tuen ryhmän kokouksiin osallistuminen. Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa. Työn kohteena on koko esiopetusryhmän ja koko yhteisön hyvinvointia edistävän toimintakulttuurin ja yhteisöllisen työn suunnittelu, kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi. Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokous on luonteeltaan kartoittava.

Yksityisen varhaiskasvatuksen varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori osallistuu tarpeen mukaan oppimisen tuen ryhmän kokouksiin. Oppimisen tuen ryhmän työn kohteena on yksittäinen oppilas ja tehtävänä on lapsen opetuksen ja kolmiportaisen tuen järjestämisen suunnittelu esiopetuksessa. Oppimisen tuen ryhmän kokousten määrä vaihtelee tarpeen mukaan, riippuen pedagogisten asiakirjojen määrästä sekä yksikön tarpeesta oppimisen tuen tukitoimien suunnitteluun. Oppimisen tuen ryhmän kokoonpano on moniammatillinen. Kokoukseen osallistuu tarpeen mukaan varhaiskasvatustieteen johtaja, esiopettaja, esiopetuksen kuraattori ja psykologi sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori osallistuu edellä mainittuihin kokouksiin yksityisen hoidon tuen yksiköissä ja palveluseteliyksiköissä järjestettävien esiopetusryhmien osalta.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työhön liittyy vahva yhteistyö varhaiskasvatustieteen johtajien kanssa. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorit kokoontuvat myös säännöllisesti kehityksen ja oppimisen tuen asiantuntijan kanssa Ankkuri-työryhmässä. Ankkuri-työryhmässä valmistellaan ja kehitetään varhaiserityiskasvatusta Espoo-tasoisesti.

Yhteistyö varhaiskasvatuksen palveluohjauksen kanssa on osa yksityisen varhaiskasvatuksen puolella toimivan varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työtä. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori tekee yhteistyötä palveluohjauksen kanssa, jos palveluseteliyksikköön on hakemassa tukea tarvitseva lapsi, tai lapsi on siirtymässä uuteen päiväkotiin.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorit tiedottavat tarvittaessa palveluntuottajia ajankohdaisista asioista ja koulutuksista liittyen lapsen tuen asioihin. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori havainnoi ja ohjaa tarvittaessa myös varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteutumisesta ja jakaa lapsen tukeen liittyvää materiaalia.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työhön yksityisen varhaiskasvatuksen puolella kuuluu arviointi lapsen tuen toteutumisesta yksiköissä sekä tuen mahdollisen jatkumisen

arviointi. Arviointia tehdään tarvittaessa, mutta kuitenkin niin, että keväällä ennen seuraavan toimintakauden alkua käydään läpi päiväkodin johtajan kanssa arviointilomakkeen sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta lapsen tukemiseen ja tuen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitaan jatkosta.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ lapsen tuen järjestämisessä yksityisessä varhaiskasvatuksessa alkoi 1.8.2022 uutena työnkuvana ja sitä on toteutettu ja kehitetty nyt yhden toimintavuoden ajan (2022–2023). Yhteistyö palveluntuottajien kanssa on alkanut hyvin. Tuen järjestämisen prosessin ja sen eri vaiheiden tunteminen on sujuvoittanut yhteistyötä. Tähän on vaikuttanut osaltaan erilaiset info- ja koulutustilaisuudet, joita on järjestetty yksityisille palveluntuottajille pitkin vuotta. Osallistujamäärä on ollut vaihteleva ja olisi ollut toivottavaa, että suurempi määrä olisi osallistunut koulutuksiin ja kyselytunteihin. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorit ovat myös päiväkotikäynneillään kerranneet lapsen tuen järjestämisen prosessin vaiheita sekä ohjanneet erilaisten menetelmien käyttöön lapsen tukemisessa.

Hallintopäätökset pohjautuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, joka on tuen järjestämisen kannalta merkittävin asiakirja. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kirjaamisessa on noussut esiin merkittäviä puutteita. Varsinkin syyskaudella 2022 lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan tehdyt kirjaukset eivät olleet useinkaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) ja varhaiskasvatustlain (15 § ja 23 §) mukaisia. Tähän tarvitaan vielä paljon koulutusta ja perehdytystä yksityisen varhaiskasvatuksen puolelle.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorien konsultaatio- ja havainnointikäynteihin on oltu tyytyväisiä. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoreiden jakama osaaminen, materiaalit ja ohjeistukset on otettu erittäin myönteisesti vastaan.

Pääsääntöisesti tukea tarvitsevat lapset ovat saaneet tarvitsemaansa tukea heti tuen tarpeen ilmetyä. Yksiköissä on lähdetty toimimaan lapsen tuen prosessin mukaisesti ja edetty yhteistyössä eteenpäin. Osa palveluntuottajista on tuonut esille, että lapsen tuen aloittaminen vaatii hallintopäätöksen, vaikka varhaiskasvatustlaissa todetaan, että lasta tuetaan välittömästi tuen tarpeen ilmetyä. On tullut myös esiin yksittäinen tapaus, jossa yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntuottaja ei ole ottanut tukea tarvitsevaa lasta päiväkotiin ja varhaiskasvatussopimus on purettu palveluntuottajan toimesta.

Kaiken kaikkiaan kulunut toimintakausi on osoittanut sen, että tuen järjestämisen prosessit on saatu luotua ja vakiinnutettua. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ näyttäytyy tällä hetkellä toimivana ja tarkoituksenmukaisena. Vastuualueet on jaettu seuraavasti:

- 1) Espoonlahti, Leppävaara, Espoon keskus etelä
- 2) Matinkylä, Olari, Tapiola, Espoon keskus pohjoinen

Jako on ollut hyvä varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorien näkökulmasta.

4 Lapsen tuen prosessit yksityisessä varhaiskasvatuksessa

Lakiuudistuksen myötä Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa valmisteltiin prosessikuvaus siitä, miten lapsen tuen prosessi etenee yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Prosessi lähtee liikkeelle tuen tunnistamisesta ja päättyy hallintopäätökseen.

KUVIO 1. Lapsen tuen prosessi yksityisessä varhaiskasvatuksessa (yksityisen hoidon tuki ja palveluseteli).

Lapsen tuen tarpeen voi ottaa puheeksi lapsen huoltajat, varhaiskasvatuksen henkilöstö tai lasta hoitava tai tutkiva asiantuntijataho. Varhaiskasvatusryhmän henkilöstö ja huoltajat arvioivat yhdessä lapsen tarvitsemaa tukea ja lapsen tarvitsema tuki aloitetaan välittömästi tuen tarpeen ilmettyä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan lapsen tarvitseman tuen ja toteutettavat tukitoimet. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja keskusteleo lapsen tarvitsemasta tuesta päiväkodin johtajan kanssa.

Päiväkodin johtaja on yhteydessä varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoriin ja keskusteleo hänen kanssaan lapsen tarvitsemasta tuesta. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja kertoo huoltajalle varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin havainnointikäynnistä ryhmään. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori arvioi jo toteutuneita tukitoimia ja niiden toimivuutta sekä riittävyttä yhdessä ryhmässä työskentelevän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. Yhdessä he arvioivat tarvitseeko lapsi mahdollisesti tehostettua tai erityistä tukea.

Tämän jälkeen varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori vie lapsen tuen tarpeen asiat suomenkielisen varhaiskasvatuksen alueelliseen tuen järjestämisen ryhmään. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja myönnetään samoin perustein kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja se käsitellään tuen järjestämisen rakenteissa. Tuen järjestämisen ryhmään osallistuvat varhaiskasvatuksen aluepäällikkö ja varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori. Tämän kokousrakanteen keskeinen tehtävä tuen järjestämisen näkökulmasta on tehdä päätökset etenemisestä huoltajien kuulemiseen lapselle esitettävistä tuen muodoista ja tasoista. Tuen järjestämisen ryhmässä käsitellään yksiköistä tulleet esitykset tuen järjestämisestä ja sen jälkeen tiedotetaan varhaiskasvatussyksikön johtajaa kuulemiseen etenemisestä.

Jos lapsi tarvitsee tehostettua tukea, erityistä tukea tai avustamis- tai tulkitsemispalveluja ryhmään, varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori järjestää huoltajien kuulemistilaisuuden. Huoltajille lähetetään kirjallinen kutsu kaksi viikkoa ennen kuulemistilaisuutta. Huoltajien kuuleminen voidaan järjestää joko lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun yhteydessä tai erillisenä keskusteluna. Huoltajille tulee aina lähettää kirjallinen kutsu kuulemiseen, jotta he voivat valmistautua siihen ja tarvittaessa ilmaista mielipiteensä kirjallisesti tai

järjestää valtakirjan toiselle huoltajalle, jos ei pääse itse osallistumaan. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori kuulee huoltajat.

Huoltajien kuulemisen jälkeen tuen päätöksen valmistelee varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori ja aluepäällikkö tekee päätöksen tuen tasosta. Tuen tason päätöksen jälkeen palveluntuottajalla on mahdollisuus hakea palvelusetelikertoimen korotusta tai lapsen tuen kuntalisän korotusta perustuen tuen hallintopäätökseen. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori valmistelee myös mahdollisen rahapäätöksen ja vie sen aluepäällikölle päätettäväksi.

Palveluntuottajalla on aina järjestämisvastuu lapsen tuen toteuttamisesta. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa Espoon kaupunki tukee tarvittaessa taloudellisesti palveluntuottajaa lapsen tuen järjestämisessä. Palveluntuottaja voi hakea korotusta yksityisen hoidon tukeen tai palveluseteliin perustuen tuen hallintopäätökseen. Lapsen tuen kerroin päätetään palveluntuottajan hakemuksen ja lapsen tehostetun tai erityisen tuen hallintopäätöksen tai varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämän yleisen tuen tulkitsemis- ja avustamispalvelun hallintopäätöksen pohjalta. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori vastaanottaa ja valmistelee korotushakemukset ja vie päätettäväksi varhaiskasvatuksen aluepäällikölle. Korotukset myönnetään aina määräaikaaisesti.

Tuen järjestäminen ja toteuttaminen edellyttävät kaksi erillistä prosessia ja päätöstä. Tuen hallintopäätöksessä ja lapsen tukeen liittyvissä kuntalisän korotuksen päätöksessä ja palveluseteliin korotuspäätöksessä on erilliset oikaisuvaatimusosoitteet.

Lapsen tuen toteuttaminen on lakisääteinen velvoite niin kunnallisille kuin yksityisille palveluntuottajille. Espoon kaupunki voi myöntää taloudellinen tukea yksityisen hoidon tuen tukemisen kuntalisän tai palvelusetelin tuen kertoimen kautta, mikä korottaa palveluntuottajan saamaa euromäärää. Päätös taloudellisesta avustamisesta tehdään aina tuen päätökseen perustuen. Avustus Espoon kaupungilta auttaa palveluntuottajaa pedagogisen ja rakenteellisen tuen järjestämisessä. Varhaiskasvatustuksen mukaan tuen hallintopäätöksen tekee toimipaikan sijaintikunta. Päiväkodilla ja palveluntuottajalla on tuen toteuttamisvastuu. Avustusta ei voi hakea ilman lapsen tuen hallintopäätöstä.

Kasvun ja oppimisen lautakunta on päättänyt, että yksityisen hoidon tuella järjestetyssä varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön lapsen tukemisen kuntalisät 1.8.2022 alkaen.

Tukemisen kuntalisän euromäärät ovat tällä hetkellä seuraavat:

Taso 1

500 e/kk, alle 3-vuotias tukea tarvitseva lapsi

350 e/kk, 3 vuotta täyttänyt tukea tarvitseva lapsi

Taso 2

1000 e/kk, alle 3-vuotias tukea tarvitseva lapsi

700 e/kk, 3 vuotta täyttänyt tukea tarvitseva lapsi

Taso 3

2000 e/kk, alle 3-vuotias tukea tarvitseva lapsi

1400 e/kk, 3 vuotta täyttänyt tukea tarvitseva lapsi

Kaupunginhallitus on päättänyt, että palvelusetelillä lapsen tuen mukaiset kertoimet ovat tuen tarpeen laajuuden perusteella 1,50, 2,00 ja 3,00. Kerroin määritellään lapsikohtaisesti lapsen tehostetun tai erityisen tuen päätöksen tai varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämän tulkitsemis- ja avustamispalvelupäätöksen perusteella, näistä palveluista ei päätetä tehostetun tai erityisen tuen päätöksen yhteydessä. Lapsen tuen kerroin päätetään palveluntuottajan hakemuksen ja lapsen tehostetun tai erityisen tuen hallintopäätöksen tai varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämän yleisen tuen tulkitsemis- ja avustamispalvelun hallintopäätöksen pohjalta.

5 Kysely yksityisen hoidon tuen yksiköille ja palveluseteliyksiköille

Yksityisen varhaiskasvatuksen johtajille lähetettiin kysely inklusion toteutumisesta ja lapsen tukeen liittyvistä asioista. Kyselyyn vastasi vain yhdeksän (9/68) johtajaa, joista kahdeksan oli yksityisen hoidon yksiköistä ja yksi palveluseteliyksiköstä. Vähäinen osallistujamäärä tulee huomioida vastausten tarkastelussa. Vähäisen osallistujamäärän vuoksi kysely tullaan uusimaan keväällä 2024. Arvioinnissa tullaan tarkemmin selvittämään taloudellisen tuen toimivuutta lapsen tarvitseman tuen toteuttamisessa. Huoltajille, joiden lapsille on tehty tuen hallintopäätös, tullaan lähettämään kysely. Sen tarkoituksena on saada huoltajien kokemuksia lapsen tarvitseman tuen toteutumisesta.

Tähän kyselyyn vastanneiden johtajien vastausten mukaan inklusio toteutui hyvin näissä yksiköissä. Vastauksissa oli hyvin vähän hajontaa. Näiden yksiköiden toimintakulttuuri perustuu Espoon varhaiskasvatuksen keskeisiin periaatteisiin, joita ovat kestävä kehitys, yhteisöllisyys ja inklusio. Henkilökunnalla on yhteinen näkemys, mitä inklusiivinen toimintakulttuuri tarkoittaa. Työyhteisöissä käydään säännöllistä keskustelua työyhteisön ilmapiiristä ja henkilökunta kohtelee toisiaan arvostavasti ja kunnioittavasti. Henkilöstö kohtelee myös lapsia ja heidän huoltajiaan arvostavasti ja kunnioittavasti.

Johtajat kokevat, että yksiköissä on toimivat ja riittävät pedagogiset käytänteet inklusion toteuttamiseen. Yksiköissä kehitetään pedagogisia toimintatapoja, jotka tukevat lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Heidän mielestään kaikkien lasten osallisuus ryhmässä toteutuu hyvin. Yksiköissä hyödynnetään toiminnan eriyttämiseen ryhmien joustavaa muuntelua ja ryhmittelyä. Lapset toimivat päivän aikana joustavasti erilaisissa pienryhmissä. Yksiköissä tehdään yhteistyötä yli lapsiryhmärajojen.

Varhaiskasvatusyksiköiden johtajat ovat varmistaneet, että henkilökunnalla on yhteinen näkemys ja yhteiset toimintatavat siitä, miten lapsen tukea yksikössä toteutetaan. Lapsen tuen toteutumista ja henkilöstön pedagogisia toimintatapoja arvioidaan säännöllisesti yhdessä lapsen huoltajan kanssa varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Yksiköt järjestävät huoltajille säännöllisesti mahdollisuuksia vaikuttaa lapsensa tuen suunnitteluun, arviointiin ja toteuttamiseen.

Yhdessä sovitut pedagogiset toimintatavat kirjataan ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan tai ryhmän toimintasuunnitelmaan. Resurssit yksikössä on kohdennettu lasten tuen tarpeiden vaatimalla tavalla ja yksikön henkilökunta on tietoinen kohdentamisen periaatteista. Useimmissa yksiköissä ei työskentele omaa varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, mutta vastausten mukaan oma varhaiskasvatuksen erityisopettaja on ollut mukana lapsen tuen arvioinnissa. Tämä kohta on varmasti ymmärretty väärin ja mahdollisesti sekoitettu varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoriin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu pedagogiset tuen muodot ennen hallintopäätöksen tekemistä. Tämä on erittäin tärkeää, koska hallintopäätös pohjautuu siihen. Johtajien mukaan hallintopäätöksessä päätetyt tuen muodot toteutuvat arjessa.

Yksityisessä varhaiskasvatuksessa toteutuneita rakenteellisia tuen muotoja ovat lähinnä avustamispalvelut tai ryhmän koon pienentäminen eli suhdeluvun väljennys. Avustamispalvelun tavoitteena on olla mahdollistamassa lapsen tuen toteuttamista ryhmässä sekä kasvatusvastuullisen henkilöstön toimimista tukea tarvitsevan lapsen kanssa. Avustamispalvelun tai ryhmäkoon pienentämisen tarkoituksena on vahvistaa tukea tarvitsevan lapsen osallisuutta ja tukea hänen kehitystään.

Johtajien mielestä koko ryhmän henkilöstö jakaa vastuun tukea tarvitsevan lapsen kanssa toimimisesta. Avustamispalvelu on mahdollistamassa lapsen tuen toteutumista ryhmässä ja tukee lapsen osallisuutta ryhmässä. Avustamispalvelu mahdollistaa kasvatushenkilöstön

toimimisen tukea tarvitsevan lapsen kanssa suunnitelman mukaisesti. Heidän mukaansa myös yksittäinen suhdeluvun väljennys eli lapsiryhmän pienentäminen yhdellä lapsella mahdollistaa lapsen tuen toteutumisen ryhmässä.

Yksi palveluntuottaja on käyttänyt taloudellista avustusta varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseen. Pyysimme kommentteja erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamisesta ja sen vaikutuksista. Palveluntuottajan mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaaminen on tuonut heille uudenlaista pedagogista näkemystä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelyyn. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan resurssi kyseisessä yksikössä on jaettu siten, että hän on yhtenä päivänä viikossa jokaisen ryhmän käytävissä. Ryhmässä, jossa on useampia tukea tarvitsevia lapsia, hän on yhden kokonaisen päivän ja työskentelee lasten kanssa myös yksittäin. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja käy pedagogisia keskusteluja opettajien kanssa ja valmistaa sekä etsii materiaaleja toimintaa varten. Yksikössä on suunnitteilla palkata toinenkin varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

6 Yksityiselle varhaiskasvatukselle järjestetyt koulutukset ja tukimateriaali

Yksityiselle varhaiskasvatukselle on suunnattu samoja lakiuudistusta avaavia koulutuksia kuin kunnalliselle varhaiskasvatukselle. Koulutukset ovat käsitelleet muun muassa inklusiota ja inklusiivista toimintaympäristöä, tuen kolmitasoisuutta, tuen muotoja, huoltajien kuulemista, lapsen tuen prosesseja sekä pedagogista kirjoittamista. Osa koulutuksista on toteutettu toiminnallisina kyselytunteina. Yksityiselle varhaiskasvatukselle ostettiin myös oikeudet Noora Heiskasen ja Marja Syrjämäen Varhaiskasvatuksen uudistuva tuki -tallennekokonaisuuteen toukokuun 2023 loppuun. Keväällä 2023 järjestettiin kunnalliselle ja yksityiselle varhaiskasvatukselle yhteinen tilaisuus inklusioon ja lapseen tukeen liittyvien hyvien käytänteiden jakamisesta.

Yksityisen varhaiskasvatuksen käytössä on ollut erilaisia koulutustallenteita ja materiaaleja, jotka on tehty yhdessä Varhaiskasvatuksen tuki ja inklusio -hankkeen kanssa. Koulutustallenteet ja materiaalit ovat myös jatkossa yksiköiden käytössä. Yksityiseen varhaiskasvatukseen ollaan tekemässä oma Lapsen tuen käsikirja marraskuun 2023 aikana. Osa materiaalista on työstetty toiminnallisten kyselytuntien pohjalta, esimerkiksi osio pedagogisista tuen muodoista.

Toimintavuoden 2023–2024 aikana tulee jatkaa yhteisiä koulutuksia ja kyselytunteja lapsen tuen asioista. Lapsen tuen käsikirjaa tulee tehdä tutuksi yksityiselle varhaiskasvatukselle järjestettävissä työpajoissa sekä varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin käynnillä yksiköissä.

7 Johtopäätöksiä ja tulevaisuuden suunnitelmia

Varhaiskasvatustalouden uudistus (2021) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) ovat lähentäneet yhteistyötä kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen välillä. Aikaisemmin tukea tarvitsevat lapset siirtyivät usein kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Lakiuudistuksen myötä lapsen tarvitsema tuki pyritään järjestämään lapsen omassa varhaiskasvatyksikössä. Yksityisen hoidon tuen yksiköiden ja palveluseteliyksiköiden osalta lapsen tarvitseman tuen toteutumista on mahdollistamassa kaksi varhaiserityiskasvatuksen koordinaattoria sekä kunnan maksama taloudellinen tuki.

Toimintavuosi 2022–2023 oli poikkeuksellinen kiireistä aikaa. Opetushallituksen tukimateriaalit lakiuudistuksen toteuttamiseen valmistuivat vasta kevään 2023 aikana, vaikka uusi laki tuli voimaan 1.8.2022. Toimintavuoden aikana kehittyi varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työnkuva, luotiin prosessit lapsen tukeen, hallintopäätöksen tekemiseen ja lapsen

tuen toteuttamiseen. Vuoden aikana koulutettiin sekä yksityisen että kunnallisen varhaiskasvatuksen henkilökuntaa ja tehtiin erilaisia tukimateriaaleja. Yksityisen varhaiskasvatuksen palveluntuottajilta on tullut positiivista palautetta siitä, että heitä on kutsuttu yhteisiin tilaisuuksiin ja koulutuksiin kunnallisen varhaiskasvatuksen kanssa. Tämä osaltaan lisää ja tukee kaikkien espoolaisten lasten yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa esimerkiksi pedagogisen osaamisen näkökulmasta.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori voi vaikuttaa konsultaation ja henkilöstön ohjaamisen kautta pedagogiikan ja inklusiivisen ajattelun vahvistumiseen tuen järjestämisen näkökulmasta yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Jalkautuessaan yksiköihin, varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori pystyy samalla havainnoimaan vasun mukaisen toiminnan toteutumista sekä tuen tarpeisiin vastaamista yksityisessä varhaiskasvatuksessa.

Toimintavuoden 2023–2024 aikana koulutus- ja kehittämistyö tulee jatkumaan. Varhaiskasvatusyksiköiden johtajat ja henkilökunta tarvitsevat koulutusta lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Viime toimintavuonna luodut materiaalit ja koulutustallenteet tulevat helpottamaan tätä prosessia. Marraskuun 2023 aikana valmistuu Lapsen tuen käsikirja yksityiseen varhaiskasvatukseen. Se tulee omalta osaltaan helpottamaan yhteistyötä.

Lakiuudistus ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat yhtenäistäneet lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ainakin lapsen tukeen liittyvissä kohdissa. Kaikki lapsen tukeen liittyvät hallintopäätökset pohjautuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, joten lapsen tuen osion pitää olla Opetushallituksen lapsen vasun mallipohjan tai Espoon suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa käytössä olevan lapsen vasun mukainen. Yhtenäinen lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tältä osin edistää yhdenmukaista tuen tarpeen arviointia sekä yksityisessä että kunnallisessa varhaiskasvatuksessa.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin toimenkuva vastaa paremmin yksityisen varhaiskasvatuksen tarpeisiin ja yhteistyörakenteisiin kuin keväällä 2022 kokeiltu laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan toimenkuva. Toimenkuvan muutoksen myötä yksityinen varhaiskasvatus pidetään mukana lapsen tukeen liittyvässä kehittämistyössä. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ kohdistuu yksityisen hoidon tuen päiväkoteihin sekä palveluseteliyksiköihin ja on siltä osin erilainen kuin kokeiltu laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan työskentely pelkästään palveluseteliyksiköissä. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori jalkautuu havainnoimaan yksiköihin keskimäärin viikoittain riippuen yhteydenotoista.

Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin työ yksityisessä varhaiskasvatuksessa mahdollistaa lasten tuen tarpeisiin vastaamisen sekä inklusion toteutumisen myös yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja lisää lasten välistä yhdenvertaisuutta. Kun lapsen tuen tarpeeseen pystytään vastaamaan omassa päiväkodissa, hän voi jatkaa tutussa sosiaalisessa ja fyysisessä ympäristössä ja vältetään turhat siirtymät. Tämä lisää myös espoolaisten perheiden yhdenvertaisuutta, kun he voivat lapsen tarvitsemasta tuesta huolimatta hakea haluaansa päiväkotiin. Varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorit ovat kokeneet, että tämä toimenkuva tiivistää yhteistyötä sekä lähentää kunnallista ja yksityistä varhaiskasvatusta muun muassa lapsen näkökulmasta.

Lapsen tarvitseman tuen toteutumisesta on tärkeää arvioida uudelleen keväällä 2024. Siihen arviointiin tullaan yksityisen hoidon tuen ja palveluseteliyksiköiden lisäksi ottamaan mukaan ostopalvelupäiväkodit ja tukea tarvitsevien lasten huoltajat. Arvioinnissa tullaan kartoittamaan myös kunnan maksaman taloudellisen tuen toimivuutta lapsen tarvitseman tuen järjestämisessä.

Liitteet

Liite 1. Johtajien kysely.

Johtajien kysely yksityinen varhaiskasvatus

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Valitse järjestämismuoto? *

- Yksityisen hoidon tuki
 Palveluseteli

2. Inklusio

Johdan varhaiskasvatusyksikköä/yksiköitä niin, että... (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä) *

	1	2	3	4	5
yksikön toimintakulttuuri perustuu Espoon varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin keskeisiin periaatteisiin: kestävä kehitys, yhteisöllisyys ja inklusio	☐	☐	☐	☐	☐
henkilöstöllä on yhteinen näkemys siitä mitä inklusiivinen toimintakulttuuri käsitteenä tarkoittaa	☐	☐	☐	☐	☐
käymme säännöllisesti keskustelua työyhteisömmme ilmapöydästä ja arvoista	☐	☐	☐	☐	☐
henkilöstö kohtelee toisiaan kunnioittavasti ja arvostavasti	☐	☐	☐	☐	☐
henkilöstö kohtelee lapsia kunnioittavasti ja arvostavasti	☐	☐	☐	☐	☐
henkilöstö kohtelee huoltajia kunnioittavasti ja arvostavasti	☐	☐	☐	☐	☐
yksikössä on toimivat ja riittävät pedagogiset käytännöt inklusion toteuttamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
kehitämme pedagogisia toimintatapoja lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukeviksi	☐	☐	☐	☐	☐
kaikkien lasten osallisuus toteutuu	☐	☐	☐	☐	☐
jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia ja positiivista palautetta päivittäin	☐	☐	☐	☐	☐
yksikössä hyödynnetään toiminnan eriyttämiseen ryhmien joustavaa muuntelua ja ryhmittelyä (lapset työskentelevät joustavasti eri ryhmissä päivän aikana)	☐	☐	☐	☐	☐
yksikössä tehdään yhteistyötä yli ryhmärajojen	☐	☐	☐	☐	☐

3. Lapsen tuen prosessi

Johtajana olen varmistanut, että... (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5
henkilöstöllä on yhteinen näkemys ja yhteiset toimintatavat lapsen tuen toteuttamiseen	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
lapsen tuen toteutumista, ja henkilöstön pedagogisia toimintatapoja arvioidaan säännöllisesti lapsen vasu-keskustelussa yhdessä huoltajien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
yksikössä järjestetään huoltajalle säännöllisesti mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua lapsensa tuen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin	☐	☐	☐	☐	☐
yhdessä sovitut pedagogiset toimintatavat on kirjattu ryhmävasuun/ryhmän toimintasuunnitelmaan tms.	☐	☐	☐	☐	☐
yksikön resurssit on kohdennettu lasten tarpeiden mukaisesti ja henkilöstö tietää kohdentamisen perusteet	☐	☐	☐	☐	☐
veo on ollut mukana lapsen tuen arvioinnissa (täytä, jos yksikössäsi työskentelee veo)	☐	☐	☐	☐	☐
lapsen vasuun on kirjattu pedagogiset tuen muodot ennen hallintopäätösesitystä	☐	☐	☐	☐	☐
hallintopäätöksessä päätetyt tuen muodot toteutuvat arjessa	☐	☐	☐	☐	☐

4. Muut rakenteellisen tuen muodot

Vastaa mikäli yksikössäsi on avustamispalvelua ja tai suhdeluvun väljennys. (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5
Koko ryhmän henkilökunta jakaa vastuun tukea tarvitsevien lasten kanssa toimimisesta	☐	☐	☐	☐	☐
Avustamispalvelu on mahdollistamassa lapsen tuen toteutumista ryhmässä	☐	☐	☐	☐	☐
Avustamispalvelu tukee lasten osallisuutta ryhmässä	☐	☐	☐	☐	☐
Avustaja mahdollistaa kasvatushenkilöstön toimimisen tukea tarvitsevan lapsen kanssa suunnitelman mukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Yksittäinen suhdeluvun väljennys mahdollistaa lapsen tuen toteutumisen ryhmässä	☐	☐	☐	☐	☐

5. Miten olet kokenut lapsen tuen hakemisen prosessin? Miten kehittäisit sitä?

700 merkkiä jäljellä

6. Miten olet kokenut palvelusetelin korotuksen tai lapsen tuen kuntalisän hakemisen prosessin? Miten kehittäisit sitä?

A large, empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track controls.

700 merkkiä jäljellä

7. Miten uusi Varhaiskasvatuslaki ja sen tuomat muutokset ovat vaikuttaneet toimintaanne?

A large, empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track controls.

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

8. Missä lapsen tukeen liittyvissä asioissa koet onnistuneesi tänä toimintakautena?

A large, empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track controls.

500 merkkiä jäljellä

- Edellinen
- Lähetä